

Lastniki in izdajatelj: Okrajni odbori SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izhaja vsak petek. — Ureduje uredniški odbor. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 23. — Poštni predal 83. — Telefon uredništva in uprave 127. — Tekoči račun pri mestni hranilnici v Novem mestu 616-H-T-24. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din. — Tiska Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani.

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje

STUDIJSKA KNJIŽNICA

NOVO MESTO

OD TEDNA DO TEDNA

Predsednik republike Tito se vrača v domovino. Obisk v Indiji in Burmi je zaključen. »Galeb«, spremljan od naših bojnih ladij, pluje proti našim obalom. Velika mista miru je opravljena.

Vnovič moramo poudariti, da ni šlo le za vjudnosti obisk v dveh azijskih deželah. Takšni obiski kaj hitro tonejo v pozabo. Svečanosti so zaključene in s tem je že tudi vse končano. Tokrat, pri Titovem obisku v Indiji in Burmi, ni tako. Razgovori med jugoslovanskimi, indijskimi in burmanskimi državniiki zdaleč presega okvire odnosov med Jugoslavijo in Indijo oziroma Jugoslavijo in Burmo.

Skratka, za veliko pomembnejšo stvar gre. Posvetovanja med voditelji možni treh neodvisnih držav — Jugoslavije, Indije in Burme — so bila čisto nov pojav v mednarodnih odnosih. Vedno je namreč treba imeti pred očmi, da sta bili Indija in Burma še pred manj kot desetimi leti kolonije. Uspoštovati moramo, da je bila Jugoslavija dokončno osvobodena pred manj kot enim desetletjem.

Desetletje v svetovni zgodovini na pogled ni veliko časovno obdobje. Vse pa kaže, da je to desetletje po drugi svetovni vojni bilo posebno pomembno. Zakaj? Iz preprostega razloga, ker je nastala v tem času vrsta neodvisnih držav, ki teže po boljši in pravičnejši družbeni ureditvi, držav, katerim je predvsem potreben mir in katere razumljivo iz tega razloga žele, da bi bil dosežen mir po vsem svetu, na vseh celinah. Razen tega se prebujajo odvisni narodi, ki prav tako zahtevajo svobodo.

In še eno je treba poudariti: te nove, neodvisne in miroljubne države pa ne hrepenijo samo po miru, temveč tudi upoštevajo stvarnost, kakršna je, obstoj blokov, ki povzročajo mednarodno napetost. Zato napenjajo — konkretno Jugoslavija, Indija in Burma — vse sile, da bi prišlo do sožitja med državami z različnimi družbenimi sistemi. Tako in samo tako, s sožitjem, brez vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, z razvojem neodvisnosti, kajti neodvisnost v mednarodnih odnosih je bistven pogoj za dejanski in nagli razvoj dežele (Tito) bo moč uresničiti koekzistenco. Le tako bo mogoče obvarovati človeštvo pred strahovito katastrofo, ki mu grozi sredi velikanse rusilne moči jedrskega orožja.

O tem je v poročilu o razgovorih Tito—U Nu jasno rečeno: »Jugoslovanski in burmanski voditelji so trdno prepričani, da more mir v sedanjih razmerah stoneti samo na načetu koekzistencije. Ispolnjevanje tega načeta zahteva nenehno in aktivno prizadevanje za ureditev mednarodnih odnosih, zlasti tistih, ki so glavni vir napetosti na svetu, z miroljubnim sodelovanjem vseh držav ne glede na razlike v njihovih političnih in družbenih sistemih.«

Ce k temu pristavimo še to, da delihška izjava o razgovorih Tito—Nehru izraža iste težnje, prizadevanja in cilje, vidimo, da boj za mir ni več stvar posameznikov, temveč stvar neodvisnih držav, ki so najbolj poklicane izpolniti veliko poslanstvo — ohraniti mir, omogočiti narodom po vsem svetu, da bodo brez bojazni pred vojno vibrlo lahko gradili boljše življenje. Da ta zavest o potrebi aktivne borbe za mir čedalje bolj dozoreva, priča tudi konferenca azijsko-afrških držav, ki bo na pomlad letošnjega leta. Na njej bodo razpravljali predvsem o teh vprašanjih, kajti če ne bo miru, tudi ostalih problemov ne bo možno rešiti.

Vse to zgornje prica o velikanskem pomenu obiska predsednika socialistične, miroljubne Jugoslavije tovariša Tita v prijateljskih deželah Indiji in Burmi.

VREME

za čas od 22. do 30. januarja. Proti koncu tega tedna padavine, nato 1—2 dni suho. Prihodnji teden spet padavine, predvsem okrog 26. t. m. Od srede dalje (zboljšanje vremena (razjasnitev). Mraz bo verjetno trajal ves ta čas; po 26. januarju bo predvidoma toplejše, deževno vreme.

Strokovnjakom in delavcem v kmetijstvu je treba ustvariti življenjske pogoje

Vsa leta po vojni se veliko razpravlja o potrebi dviga kmetijstva, ki je v resnici močno zapostavljeno in nedonosno. V teh letih so bili vloženi tudi dokajšnji napori ljudske oblasti, kmetijskih zadrug in posameznikov, prav tako tudi znatna denarna sredstva za napredek kmetijstva. To je šlo zlasti za obnovo in gradnjo gospodarskih poslopij, nakup živine, strojev in orodja, za umetna gnojila in podobno. Iz razumljivih razlogov smo morali seveda po vojni dati prednost industrijski izgradnji, kot osnovi gospodarske moči

in razvoja, ekonomske neodvisnosti, obrambne sposobnosti in drugih razlogov. V takem položaju nismo mogli nuditi večjo pomoč kmetijstvu in tudi ne posvečati dovolj pažnje njegovemu dvigu. Sedaj pa, ko smo v industrijski izgradnji že dosegli določeno stopnjo, pa se toliko bolj postavljajo pred nas vprašanja dviga kmetijstva. Dosežen uspeh v industrijski izgradnji, brez katere si naprednega kmetijstva ne moremo niti misliti, nam bo pri tej veliki nalogi v veliko pomoč. Iz teh razlogov bo razumljivo sedaj tudi iz leta v leto več finančnih sredstev za ta namen.

Potrebo pa je, da se dela za dvig kmetijstva lotimo z vso resnostjo in da dobro premislimo, kam bomo najprej vložili investicije. Tu je potrebno sodelovanje prav vseh. Kmetijska proizvodnja je še bolj zapletena kot industrijska, kar dostikrat pozabljamo. Tako kot v industriji in drugih panogah gospodarstva, pa so nam potrebni tudi v kmetijstvu dobri strokovni kadri in sposobni delavci. Brez teh ne bo šlo, pa naj si še tako prizadevamo. Izkušnje nam zgornje kažejo, da z dosedaj vloženi napori in sredstvi v kmetijstvu nismo dosegli tistega učinka, ki bi ga morali doseči. Ker smo vlagali sredstva brez pomoči in sodelovanja dobrih kmetijskih strokovnjakov, so bila ta sredstva večkrat nesmotno izkoriščena in danes predstavljajo mrtev kapital, ali pa nimajo za dvig proizvodnje pravega učinka. Vzrok za to je v tem, ker imamo na naših kmetijskih posestvih ponekod razmeroma šibak kader, ki se sicer trudi in dela pod zelo težkimi pogoji, vendar tako zamotati problematiki ni dosegel, zahteva pa se od njega vsak dan več. Poudariti sem, da naši delovni ljudje na kmetijskih posestvih delajo dostikrat v zelo težkih okoliščinah. To v celoti drži. Po navadi so tu ljudje preobremenjeni z delom na samem posestvu, za študij, za izvajanje, vodenje in usmerjanje tako komplicirane proizvodnje in izvajanja investicijske izgradnje, pa nimalo časa, velikokrat pa jim manjka tudi sposobnosti.

Ce hočemo te težave odstraniti in pripraviti kmetijski kader, da se bo odzval klicu našega kmetijstva, ki ga nujno potrebuje, moramo temu kadru ustvariti na posestvih najosnovnejše pogoje za življenje. To pomeni, da moramo prav tako kot pri tovarnah, graditi stanovanja tudi na posestvih. Vsekakor moramo gledati tudi investicije v kmetijstvu skozi življenjske pogoje ljudi, ki bodo tu delali. Prav teh pogojev dosedaj marsikje ni bilo. Iz tega razloga, mislim, je potrebno, da pri investicijah v kmetijstvu v bodoče to upoštevamo, ker bomo le s tem lahko vezali tako delovno silo kot strokovnjake na kmetijskih obratih.

Prepričan sem, da bi to pozitivno vplivalo na odločitev kmetijskega strokovnega kadra, ki je tudi že doslej pokazal veliko požrtvovalnost in pripravljenost pomagati pri dvigu kmetijstva, in da se bo rad odzval ter šel v tiste kraje, kjer je njegova pomoč najbolj potrebna. Od pravilne razmiselnosti strokovnega kadra in pogojev, kakršne bo ta imel na delovnem mestu, je v veliki meri odvisno pravilno vlaganje investicij v kmetijstvo, od tega pa rezultati, katere družba pričakuje od te gospodarske panoge.

Janez Zunič

Pred formiranjem političnih organov bodočih komun

13. januarja je bil v Novem mestu plenum okrajnega odbora SZDL, na katerem so razpravljali o političnih nalogah v zvezi s pripravami na formiranje komun.

V vseh občinah so bili ali bodo v prihodnjih dneh sestanki vsega političnega aktiva, na katerem se razpravljajo o problemih, ki so v zvezi z ustanovitvijo komun. Dosedanja taksi sestanki so ponekod pokazali šibkost političnega dela v posameznih občinah. Politični aktiv je premalo razpravljal o pomenu komun, ni dovolj razčistil pojmov preprostim ljudem in je bil v tem pogledu bolj na repu kot na čelu celotne razprave.

Dejstvo, da so poleg več ali manj utemeljenih razlogov za priključitev k tej ali oni komun, ki jih seveda nihče ne izpodbija, ker je to stvar samih volivcev, izkoristili posamezni politični spekulantji tudi za vplivanje na ljudi z zelo prozornimi parolami na osnovi verskega prepričanja, kaže dovolj zgornje na šibko ali nikakršno delo političnega aktiva. Tako so v občini Veliki Gaber in tudi v Zagradcu med drugim navajali kot razlog za priključitev v bodočo komunostično, da v okraju Ljubljana-okolica lahko zvonijo kolikor hočejo, v našem okraju pa je to omejeno, kot so dejali. S tako parolo je nastopil celo na sestanku političnega aktiva na Velikem Gabru, kamor ga nihče ni povabil, Alojz Omahen iz Stranj.

Kdor pozna njegovo zgodovino ve, kdo govori skozi njegova usta in kakšne težnje se skrivajo za njegovo zahtevno, češ kaj bomo govorili o gospodarskih razlogih za to ali ono komunost, raje dajmo sklepati, če bo tudi pri nas lahko toliko zvonilo, kot zvonil v sosednjem okraju. Mimogrede povemo tistim, ki Omahna ne poznajo, da je bil zaradi zadržanja med vojno obsojen po vojni in mu je bil del posestva zaplenjen.

Na plenumu so tudi razpravljali o potrebi čimprejnjega formiranja političnih organov za področje posameznih komun. To bo potrebno takoj, ko bodo znani bolj točni okolišči v omejenih komunah in tam kjer se pričakuje delne spremembe sedanjih občinskih mej. Z ozirom na razpravo in posamezne zbere volivcev, ki so izrekli kam se bodo priključili posamezne katastralne občine, bo treba osnovati komunске politične organe še v tem mesecu.

Napori za izboljšanje cest na Kočevskem

Lani so bila na Kočevskem potrošena znatna sredstva za izboljšavo cest in za gradnjo novih. Tako so asfaltirali 1300 metrov dolge odcepe ceste Kočevje-Salka vase. To je prva asfaltirana cesta na Kočevskem. Delo je opravilo splošno

gradbeno podjetje »Zidar, financiral pa je OLO Kočevje. Uprava okrajnih cest je pričela lani graditi vezalno cesto iz dobropoljske doline proti Kočevju. Cesta bo speljana iz Strug preko Kukova, Rapijeva, Poloma, Vrbovca do Male gore, s podaljškom do Kočevja. Do Male gore bo dolga 13, do Kočevja pa 19 km, v dolžini približno tri kilometre, to je na tiseku Struge-Kukovo, so dela v glavnem končana. Letos bodo z gradnjo te ceste nadaljevali.

Veliko so lani storili za popravilo potov in cest tudi posamezne občine. Zlasti se je z vso prizadevanostjo lotil te naloge občinski ljudski odbor Ribnica, ki bo s pomočjo podjetja uredil kanalizacijo, pripravila pa tudi tlakovanje ceste skozi trg ter gradnjo obvozne ceste za trgom. Prav tako ima v načrtu gradnjo ceste Ribnica-Travnica gora s povezavo na Jelenovo žleb ter poznejši podaljšek do Loškega potoka. Za gradnjo te ceste se navdušujejo tudi posestniki gozdnih parcel na tem področju.

Veliko odprto vprašanje je preureditev glavne ceste skozi kočevski okraj, to je del ceste Ljubljana-Suša. O potrebi temeljite preureditve te ceste so razpravljali in delali načrte že pred vojno. Manjši odsek je pri Banja Loki in Krkovo-Fara, je bil tudi moderniziran. Ves ostali del ceste pa je v zelo slabem, za današnji promet kaj neprimernem stanju. Tudi preureditve te zvezne ceste bi se morali lotiti čimprej.

Kulturno-prosvetno delo v Loškem potoku

Proti koncu starega leta se je igrala družina KUD Loški potok marljivo pripravljala za uprizoritev komedije Draga Ruth. Zaigrali so jo na slivestrovu pred polno dvorano in v veliko zadovoljstvo Potočanov. Polna dvorana je bila tudi ob ponovitvi 2. januarja.

Igralska družina študira spet novo igro; verjetno bo prišla na oder v prvi polovici februarja. Marljivo vadil folklorna skupina, žal pa nima primeren prostorov, kajti nezakurjena dvorana je kljub mli zimi premrzla.

Dedek mraz osebno ni nastopil. Otrokom članov KZ Travnica je prinesel v šoli in doma, otrokom KZ Hrčb pa samo v šoli, 13.600 din je bilo pač premalo za 200 šolskih otrok in še kakih 150 cicibanov.

Novoletna darila šolj od podjetij in sindikatov bo šola uporabljala za izpopolnitev pionirske knjižnice in nabavo prepotrebni učil.

Tukajšnja zadruga bo organizirala gospodarska predavanja, na katere opozarjamo vso moško mladino. Kakšna škoda, da ni primerne kuhinje za gospodinjstvo-kuharski tečaj, ki si ga želi toliko deklet.

V zadnjem času so zakoličili zemljišče za gasilski dom in spomlad bodo začeli s prvimi deli.

Knjige Prešernove družbe so članje že prejeli. Letos je treba število članov vsaj podvojiti, saj bo razen drugih knjig izšlo tudi delo Vzgoja otrok. Naročnina za to knjigo in še za pet drugih je samo 350 din.

Tri belokranjske mamice grede v osvobodjeni Beli krajini prvič in na prve svobodne volitve (aprila 1944)

Tri belokranjske mamice grede v osvobodjeni Beli krajini prvič in na prve svobodne volitve (aprila 1944)

Letos 14. in 15. januarja je minilo 10 let, od kar so se zbrale v Črnomlju na pokrajinsko konferenco antifašistke Slovenije. V slabem vremenu in velikem snegu so prišle žene iz Notranjske, Kočevske, Dolenjske, celo žene iz Primorske. Veliko je bilo žena iz Bele krajine. Kulturnoprosvetna dvorana v Črnomlju je bila polna. Zenam-delegatkam konferenca je spregovoril to-

variš Boris Kidrič. S svojo ogovornito besedo je orisal važne politične dogodke doma in po svetu, največ pa je govoril o pomenu in vlogi naše borbe. Tovariš Marjan Breclj je govoril o izgradnji ljudske oblasti, tovarišica Ošpek Angelca pa o organizaciji AFŽ ter o njenih nalogah. Konferenco je vodila sekretarka okrajnega odbora AFŽ za Belo krajino Francka Dolenc. Žene so takrat dejansko predstavljale del naše junaške vojske. Živahna razprava na konferenci in zanimanje za razne probleme je pokazalo visoko politično zavest žene. Saj je med drugim dejala na konferenci znana tov. Radkovič Marjia iz Bereče vasi:

»Vse bomo dali za našo vojsko, tudi zadnji krompir in korene.«

Žene so na konferenci razpravljale pravzaprav le to, kar so dejansko že izvajale na svojem terenu. Saj je bilo takrat mnogo krajevskih in mestnih NOO, v katerih so bile

večinoma žene in mladenke, ravno tako v gospodarskih komisijah in drugih odborih. Skrbele so za hrano vojski in bolnicam. Žene so povsod nadomestovale moške tovariše in skrbele, da se posledice vojne čim bolj ublažijo in popravijo. Polja so bila vsa in pravočasno obdelana in pridelki pospravljeni.

Že sama pokrajinska konferenca AFŽ je pokazala, kaj je njen pravi smisel - vloga žene v vojni in njene naloge. Vsebinska konferenca je bila: vsi v vojsko in vse za vojsko. Na pragu svobode je bilo treba še mnogo žrtev in naporov, da je bil dokončno zlomljen jarem fašizma.

Na zgodovinski konferenci v Črnomlju je komandant NOV in POS Dušan Kveder izročil več odlikovanj ženam in dekletom. Konferenca je bila zaključena po dvodnevnem razpravljanju. Žene so si v Črnomlju lahko ogledale gospodarsko razstavo, imele so pa tudi miting.

Romantična dolina Kolpe med Starim trgom in Vinico (k članku o belokranjskem turizmu na strani 2)

10-letnica pokrajinske konference AFŽ v Črnomlju

Brezprimerna so bila junaštva in požrtvovalnost naših žena med ljudsko revolucijo. Številna so imena ljudskih junakinj, bork, aktivistk in žena, ki so v borbah in v zaledju v raznih odborih ali v svojem domačem življenju prenašale napore, vse iz ljubezni do svoje domovine. Tako pogumne žene je vzgojila Komunistična partija Jugoslavije. Žene so se dobro zavedale komu dolgujejo vse, kar so dosegle med NOB.

večinoma žene in mladenke, ravno tako v gospodarskih komisijah in drugih odborih. Skrbele so za hrano vojski in bolnicam. Žene so povsod nadomestovale moške tovariše in skrbele, da se posledice vojne čim bolj ublažijo in popravijo. Polja so bila vsa in pravočasno obdelana in pridelki pospravljeni.

Že sama pokrajinska konferenca AFŽ je pokazala, kaj je njen pravi smisel - vloga žene v vojni in njene naloge. Vsebinska konferenca je bila: vsi v vojsko in vse za vojsko. Na pragu svobode je bilo treba še mnogo žrtev in naporov, da je bil dokončno zlomljen jarem fašizma.

Na zgodovinski konferenci v Črnomlju je komandant NOV in POS Dušan Kveder izročil več odlikovanj ženam in dekletom. Konferenca je bila zaključena po dvodnevnem razpravljanju. Žene so si v Črnomlju lahko ogledale gospodarsko razstavo, imele so pa tudi miting.

R. F.

Šolske odbore v Suhi krajini čaka obilo dela

Kot drugod, tako so bili tudi v Suhi krajini pri vseh šolah izvoljeni šolski odbori, ponekod so se tudi sestali. Dejstvo pa je, da marsikje ti odbori ne vedo, kakšno je njihovo delo in kaj naj počno.

Solski obisk, ki je resen problem skoraj na vsaki šoli, je ena prvih nalog šolskih odborov. Prav tako morajo šolski odbori ljudem tolažiti in jih tudi pripraviti, da je osemletno šolanje predvsem potrebno, in ne samo obvezno. Nadaljnja skrb šolskih odborov je materialna oskrba šole (drva, učila in pod.). Sodelovati morajo tudi pri sestavi proračuna. Denar za prekrbo šol je v nekaterih občinah še vedno velik problem. Upraviteljica osnovne šole v Ambrusu je poročala na sestanku pododbora Društva učiteljev in profesorjev, da nima v razredu niti računal, da ne more kupiti nikakih učil, ima popolnoma star inventar, ki ga ni

Kaj je z letošnjo zimo? V drugi št. Dol. lista lani (15. januarja 1954) smo objavili: »V letošnji zimi je začelo snežiti 17. decembra. Sedaj (v prvi polovici januarja) je v Novem mestu 30 cm snega, bilo pa ga je že 40 cm. Najhujši mraz je bil 3. januarja: 19 in pol pod ničlo.«

Kaj pa letos? Decembra 1954 ni bilo ne mraza ne snega. Januarja letos smo imeli v Novem mestu rahlo snežno odejo 2 dni, najmrzlejši dan je bil pa spet na isti dan kot lani: 3. januarja je bilo mraza 9,8 pod ničlo. Torej več kot za polovico manj mrzlo ko lani. Tako da o pravem mrazu in snegu v letošnji zimi sploh ne moremo še govoriti. Da ne bo februar huje razsajal.

M. L.

Občni zbor ZB v Ribnici

Letnega občnega zbora občinskega odbora ZB v Ribnici se je udeležilo lepo število članov. Občni zbor je bil 9. januarja. Kaj naj zapišemo iz tega zbora, oziroma kaj so obravnavali na njem? Otroci padlih borcev in žrtev fašističnega terorja so bili največja skrb organizacije ZB. Tem otrokom so materialno pomagali, da so lahko šli v kolonije-teležni so bili stipendij pri šolanju itd. Vso skrb bodo posvečali tem otrokom tudi v bodoče. In prav je tako. Po organizaciji ZB je bil nekaterim članom ZB dodeljen kredit za obnovo v vojni uničenih domov. Organizacija je tudi vodila skrb za bivše borce, v kakšnih pogojih žive in delajo, in je za njih v nekate-

rih primerih tudi posredovala. Lani so postavili v spomin padlim borcem dva spomenika: prvega na pokopališču v Hrovači, drugega pa v Ribnici. V Ribnici je bila odkrita spominška plošča padlemu partizanskemu borcu Antonu Majniku. V zvezi z odkritjem oziroma napisom na tej spominški plošči je prišlo do nasprotnih mnenj. Vsi se strinjajo v tem, da je bil Anton Majnik borec in junak, vendar da on ni bil tisti, ki je prižgal plamen upora, kakor je napisano na plošči. To mesto vsekakor pritiče narodnemu heroju Jožetu Šušku iz Kočevja, ki je bil organizator in duša upora tako na Kočevskem, kakor v Ribniški dolini. Kakor znano je bil Šuško tudi prvi sekretar okrajnega komiteja KP za to področje.

Seveda so na občnem zboru razpravljali tudi o drugih stvareh iz dela in življenja organizacije in njenih članov. Pomembna vloga organizacije, lahko bi bila tudi večja, je bila tudi v političnem delu. Da so bili člani ZB med prvimi pri proslavah narodnih praznikov ni treba še posebej poudarjati. 6 bivših borcev je sodelovalo v znani mladinski patruli, ki je šla po stopinjah slavne XIV. divizije.

Občni zbor je sprejel več sklepov, važnih za bodoče delo organizacije ZB.

Lani slabši pridelek pšenice tudi v Avstriji

Kot poroča Slovenski vestnik na Koroskem, so lani tudi v Avstriji pridelali manj žit kot prejšnje leto. Skupno so pridelali lani 8.317.109 stotov krusnih žit, nasproti 9.323.325 stotom v letu 1953. Kot vzrok padcu pridelka žit pripisujejo zgodnjemu mrazu v jeseni 1953 in neugodnemu vremenu B. Z. v letu 1954.

Ob večerih, od 6 do pol 10 ure pa je tečaj za mlade mestne gospodinjice — žene, ki so čez dan zaposlene v svojih poklicih. Ta tečaj je predvsem kuharski. Trajal bo 14 dni.

Vodstvo tečaja je poverjeno dyema slušateljicam Višje gospodinjске šole iz Grobelj pri Domžalah pod nadzorstvom okrajnega gospodinjскеga centra.

Ne pozabite, da je vsak naročnik »Dolenjskega lista« zavarovan za primer 100-odstotne invalidnosti zaradi nezgode za 40.000 din, za primer smrtni nesreče za 20.000 din.

Od majhne obrtne delavnice do industrijskega obrata

Pri nas radi govorimo samo o velikih industrijskih obratih in tovarnah, ki so nam potrebne. To je res, na Dolenjskem je potrebna industrija, toda prav tako je res, da ne bi smeli začeti industrializacijo samo z giganti in velikimi tovarnami, pač pa tudi z malimi obrtnimi delavnicami. S temi se prav posebno, iz več razlogov, Dober industrijski kader bo tisti, ki se bo šolal najprej v obrtnih delavnicah, ker bo tako najbolj obvladal proizvodnjo. Obrtne delavnice so potrebne kot dopolnilno industriji in za razne obrtne usluge. Končno obrtne delavnice niso toliko vezane na prometne in druge naprave ter strovinjsko osnovo kot industrija. Zaradi tega jih je možno organizirati skoraj v vsakem kraju. Razvoju obrtnih obratov smo dosedaj posvečali mnogo pozornosti, čeprav bi lahko z njimi znatno dvignili narodni dohodek in raven delovnih ljudi.

bo treba mnogo naporov. Uresničitev tako velikega proizvodnega načrta bo možna le s prehodom na industrijsko izdelavo.

V podjetju še niso delili viškov

Da je to razmeroma mlad kolektiv, smo zapisali že zgoraj. Pretežni del kolektiva se je izobraževal in strokovno rasel skupaj s podjetjem, zato tudi niso cenili skupno lastnino. Niti enkrat še niso v podjetju delili viškov dobička, pač pa so vsa taka sredstva vložili v podjetje, to je za povečanje obrata in boljše opremo. Tudi sedaj v lastni režiji grade nad delavnico dve stanovanji. Takoj ko bosta dograjeni, bodo uredili v podjetju tudi menzo, da bodo zaposleni lahko dobili opoldne topli in ceneno hrano.

V podjetju je 15-članski delavski svet in 5-članski upravni odbor, ki skupno rešujeta

probleme podjetja. Sindikalna podružnica ima včlanjene tudi privatne pomočnike in vajence. Ta se zlasti zanima za strokovni in politični dvig članov. Skupno z upravo pripravljata sindikalna podružnica predavanja o družbenem planu za leto 1955. Prav tako pripravljata strokovne tečaje: enega za spoznavanje načrtov in drugega za pričetek novega načina poltiranja z nitro laki. Naj omenimo, da to delo opravljata v podjetju dve dekleti.

Brez težav seveda Mizarstvo tudi ni. Največja je ta, ker podjetje nima sušilnice za les. Nakup lesa je vsak dan težji in še tisti, ki ga kupijo, ni takoj uporaben, ker ga je treba sušiti. Pomanjkanje, dobrega suhega lesa in sušilnice je že resna ovira podjetja, zato so sklenili, da čimprej zgradijo sušilnico. Za potrebni kredit so zaprosili in upajo, da bo sušilnica zgrajena še letos. Podjetje tudi znatno bremene in

vestičije za gradnjo stavb, ki jih mora vračati. Obenem pa mora vplačevati še amortizacijski sklad kot tista podjetja, ki so dobila osnovna sredstva brez odplačevanja. Z odpisom investicijskih kreditov za stavbe bi bilo podjetju veliko pomagano.

Podjetje ima stalen sistem vključevanja vajencev. Vsako leto sprejmejo redno po dva vajenca v uk, tako, da imajo v podjetju stalno 6 do 7 vajencev. Delo imajo organizirano tako, da se vajenci naučijo vključevanja vajencev. Vsako leto sprejmejo redno po dva vajenca v uk, tako, da imajo v podjetju stalno 6 do 7 vajencev. Delo imajo organizirano tako, da se vajenci naučijo vključevanja vajencev. Vsako leto sprejmejo redno po dva vajenca v uk, tako, da imajo v podjetju stalno 6 do 7 vajencev. Delo imajo organizirano tako, da se vajenci naučijo vključevanja vajencev.

Veliko novoletno nagradno žrebanje DOLENJSKEGA LISTA se bliža. Pohitite z naročili. Plačajte naročnino, da boste vključeni v žrebanje

Zreb bo razdelil med naročnike 50 lepih in vrednih nagrad. Prinašamo seznam. V prvo skupino pridejo naročniki, ki bodo do 31. januarja plačali CELOLETNO NAROČNINO, v drugo skupino naročniki, ki bodo imeli plačan list za pol leta.

I. Skupina	II. Skupina
1. radio	1. 1 voziček
2. divan	2. moški čevlji
3. 3 metre kamgarna za moško obleko	3. 1 moška srajca
4. 18 kg masti	4. 1 kombiniza
5. 2 m drv	5. 1 kombiniza
6. 1 voziček	6. 1 moška srajca
7. 1 voziček	7. 6 skodelice za kavo
8. 500 komadov opeke	8. 1 kuhalnik
9. ženski gozjerji	9. 1 moška srajca
10. 10 kg riža	10. servis za vino
11. 5 litrov olja	11. servis za liker
12. 10 kg moke	12. podstavek za sadje
13. 10 kg moke	13. garnit, škotel za kuhinjo
14. 1 kozica	14. lesena galanterija
15. 1 moška srajca	15. kosara za perilo
16. 3 m flanele	16. lesena galanterija
17. keramika - 2 konja	17. 4 steklenice žganja
18. drobilec za orehe	18. 4 steklenice pelinkovca
19. servis za kompot	19. 1 trajna ondulacija
20. 4 steklenice likerja	20. knjige
21. 1 moška srajca	21. lesena galanterija
22. 4 steklenice žganja	22. 4 steklenice malinovca
23. 1 moška srajca	23. 5 kg mila
24. čokolada in 1 stek. likerja	24. 1 par nogavic in copate
25. celoletna naročnina Dolenjskega lista	25. polletna naročnina Dolenjskega lista

Tolažilni dobitki:
1. knjiga: Tisoč in ena noč
2. knjiga: Svet humorja in satire
3. knjiga: Sedmi križ

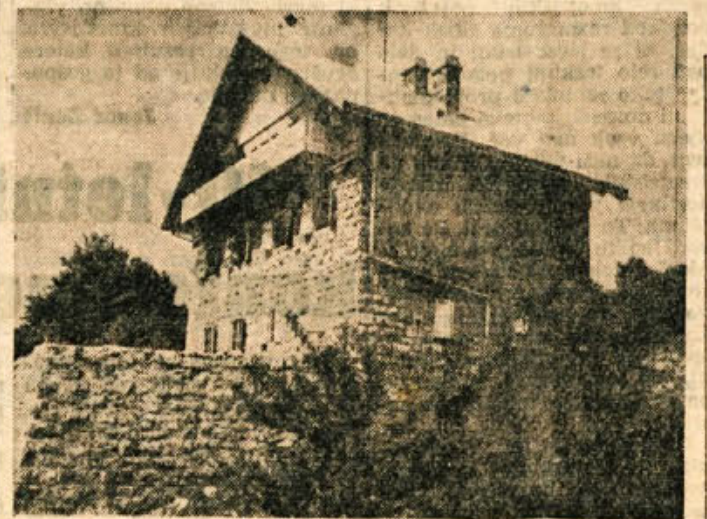
Žrebanje bo februarja!
Ne pozabite, da je vsak naročnik »Dolenjskega lista« zavarovan!

Za turizem v Beli krajini

Bela krajina je glede turizma še skoraj zaprta knjiga. Prvi list te knjige je bil odgrnjen lani, ko je bila zgrajena lepa planinska postojanka na Mirni gori ta pa je tudi odkril majhen del naravne lepote te svojevrsne deželice. Vsem tistim številnim udeležencem odprta te velike in moderne planinske kočje lani 11. julija in poznejšim obiskovalcem ni treba še dopovedovati, kako prijeten je izlet na Mirno goro in kakšne občutke ima človek, ki se je potrudil do sem. Vsi ti bodo še in še prišli, pripeljali pa bodo s seboj tudi znanca in prijatelje. Tako kot oni bodo z navdušenjem gledali kot na dlani skoraj celo Belo krajino, velik del Hrvaške do zagrebškega Sljemena na jugovzhodu in Velebita ter Kleka na jugu, prav tako kot gorenske veličane ter strme hribe proti morju. Vsem, ki še niso bili na Mirni gori pa se bodo odločili, mimogrede povemo, naj nič ne verujejo markaciji na semiški postaji, ki prav da je od postaje do Mirne gore tri ure. V dveh urah lahko pride vsak po izredno položni mehki gozdni poti do Planine, od tam pa še četrta ure in že je pod streho velikega in gostoljubnega planinskega doma.

Planinski dom na Mirni gori je šele prvi skromni začetek pri odkrivanju lepote Bele krajine. Nešteto teh še čaka občiska ljubiteljev nepokvarjene prelepe narave. Ze sama klima v Beli krajini je nekaj posebnega, saj ni niti obmorska niti visokoplaninska, pač pa vsakega nekaj. Kolpa, ki si je tekom milijonov let izdoblila globoko sotesko vse od svojega izvira pri Oslinici do Vimičice, je najtoplejša reka v Sloveniji, z naplavinami najfinjšega peska in mulja pa naravnost vabi kopalce po vsej svoji dolžini, zlasti pa na svojem toku skozi Belo krajino, kjer je še posebno topla. Podzemeljske jame v Beli krajini sploh niso raziskane ali pa jih tu in tam poznajo samo domačini, in še to ne vseh. Vedno, da so v njih taki in taki kavniki, da jih je vse polno najrazličnejših velikosti in oblik, ne vedo pa, koliko je takih jam, kako velike so in kaj vse skrivajo v sebi. Posebnoti so tudi belokranjski kulturno umetniško društvo, ki ga sestavljajo člani Sušja, Slatnika, Zapotoka in Vinc. Naloga mladega društva ni bila lahka, kot tudi še danes ni, vendar se prav zaradi tega, in v ovr vedno bolj krepi, razvija in raste. Sestavlja ga pretežno kmečka mladina, je zgrajeno kopalništvo, ki privab-

lja ob vročih poletnih dneh številne kopalce, predvsem domačine. K temu kopalnišču nujno spada sodobno gostišče, po možnosti s tujskimi sobami. Tako Metlika kot Črnomelj sta praktično brez tujskih sob, da o ostalih krajih v Beli krajini, razen Semiča, niti ne govorimo. Črnomelj

Planinski dom na Mirni gori vam odpre pogled na lepoto Bele krajine

Prej 5 delavcev v tujih, danes 60 v lastnih prostorih

Podjetje je bilo pod imenom »Mestno mizarstvo« Novo mesto osnovano leta 1947. Začelo je s petimi delavci. Do leta 1953 se je razvijalo postopoma in v tem letu zaposlovalo 32 ljudi. Večji razmah podjetje ni bil možen zaradi tesnih prostorov, čeprav je podjetje zadovoljivo komaj 50% naročil in še to najbolj nujnih. Ker se je podjetje dobro razvijalo in imelo lepe pogoje za nadaljnjo razširitev, je OLO Novo mesto odobril kredit za gradnjo novih delavnic. Z dodelanim kreditom in lastnim sredstvi, zlasti s prostovoljnimi delom kolektiva, so pričeli spomladi 1953 graditi delavnice pri Gotni vasi. V zelo kratkem času so zrasli novi objekti s skupno zaidano površino okoli 1900 m². Selitev v nove prostore je pospešil še požar v stavbi v Novem mestu, kjer je dotlej podjetje imelo svoje prostore. V avgustu 1953, torej dobre 4 mesece po začetku gradnje, je bilo podjetje že v svojih novih prostorih.

Za uspešnejše obratovanje pa so potrebni poleg prostorov tudi stroji. Tudi te je podjetje kupilo, nekaj pa naročilo po lastnih načrtih. Novi prostori in stroji so omogočili, da je podjetje na novo zaposlilo še okrog 30 ljudi. V okviru Mizarstva je bila do konca lanskega leta tudi tepetniška delavnica, ki pa se je na željo kolektiva osamosvojila in postala samostojno podjetje. Prav tako je podjetje organiziralo mizarstvo delavnico na Brodu za razna manjša naročila. Ta delavnica, ki bo zaposlovala 7 do 9 ljudi, ker več ne dopušča prostor, bo prav tako samostojno podjetje.

Z gregor navedenimi ukrepi, (novi prostori, stroji, mizarška delavnica za manjša naročila in drugi) je podjetje Mizarstvo ustvarilo pogoje za preusmeritev proizvodnje na industrijski način. Podjetje, ki je ustvarilo v prejšnjih prostorih proizvodov in skupni vrednosti za 9 milijonov din, lani pa skupno s tapetniškim oddelkom za 26 milijonov, ima v načrtu letos brez tapetniškega oddelka in ob isti zmogljivosti kot ob koncu leta 1954 - storitev v vrednosti 35 milijonov din! To je obveza tega mladega kolektiva, za katero

in Metlika potrebujeta vsaj po en hotel, ostali večji kraji zlasti ob Kolpi, kot so Adlešiči, Vinica, Dol pri Slatnem trgu, pa vsaj po eno ali dve dobri gostišči s tujskimi sobami. Nova cesta po dolini Kolpe bo odprla ta prelepi svet turistom, toda ta turist se ne bo dolgo zadrževal tod, če vse od Broda ob Kolpi pa do Karlova praktično ne bo mogel dobiti okrepčila.

Obširne so naloge novoustanovljenega društva v Črnomlju, toda ne samo tega društva, pač pa vseh, ki jim je napredek Bele krajine količkaj pri srcu. Društvo mora biti predvsem pobudnik za dvig Bele krajine tudi v turističnem pogledu.

Leto dni dela KUD dr. Ivan Prijatelj v Sušju

Ime velikega očjega rojaka, kulturnega zgodovinarja dr. Ivana Prijatelja si je nadelo pred letom dni ustanovljeno kulturno umetniško društvo, ki ga sestavljajo člani Sušja, Slatnika, Zapotoka in Vinc. Naloga mladega društva ni bila lahka, kot tudi še danes ni, vendar se prav zaradi tega, in v ovr vedno bolj krepi, razvija in raste. Sestavlja ga pretežno kmečka mladina, je zgrajeno kopalništvo, ki privab-

prav gotovo učiteljstvo v Sušju z učiteljem Grebencom in njegovo ženo na čelu. Navzlic celodnevni naporni službi v šoli, posvečata vso kurb mlademu društvu. Da je delo v takem mlademu društvu, katerega člani so, kot rečeno, kmečki fantje in dekleta, težko in odgovorno, ni potrebno posebej poudarjati.

Društvo je na odru v Sušju priredilo že več uspešnih iger. Dalo bi jih še več in tudi kvalitetnejše bi bile, če ga ne bi ovirale finančne težkocice. To pa predvsem zaradi tega, ker je dvorana majhna in tudi dvakratna zaporedna prireditve ne krije stroškov za kulise, kostume in druge stroške ene igrice. Ni bil redek primer, da so igralci s seboj od doma prinesli drva, da so se lahko učili igrice pri zakurjeni peči v zadržnem domu, pa tudi za kostume so založili svoj denar. To je dokaz, s kakšnim veseljem in poštenovalnostjo člani delajo.

To društvo bi spričlo posebnih nalog v tem kmečkem predelu ribniške doline zaslužilo več pozornosti in podpore tako od sveta za prosveto in kulturo OLO Kočevje kot tudi od občinskih svetov v Ribnici in Sotražiči. Nujno bi bilo podaljšati dvorano zadržnega doma, ki je kulturno žarišče teh krajev, vsaj za dolžino odra, to je za 4 metre. Če bi se našla kje sredstva za to razširitev, bi bilo mlademu društvu dr. Ivan Prijatelj mnogo ustreženo, krepko pa pomagano tudi še lepšemu razmahu kulturnega življenja na tem področju.

Navodilo o varstvu gozdov in gozdnega drevja proti škodljivemu mrčesu in nalezljivim boleznim (Ur. l. FLRJ št. 32-274, 1949), ki določa, da je treba vsako posekano iglasto ali breštovo deblu takoj po sečnji oklestiti in lubje s posekanega drevesa kakor tudi s panja temeljito obelsti, vrh, veje in lubje pa je treba zložiti na kup. Prepovedan je vsak prevoz, vgradičev ali prevzemanje naobeležene lesa iglavcev in bresta, za kar je odgovoren lastnik, posestnik ali upravitelj gozda, voznik ali tisti, ki tak les prevzame na skladišče (poslovodja, vodja žage, skladiščnik itd.).

To navodilo se zlasti v zimskem času neprestano krši, kar ima za posledico, da velike količine lesa iglavcev ostanejo neobeležene do pomladi, ko prično rojki in jih napadajo razni lubadarji, ki se v njih razvijajo črna lesna podjetja in lesni odseki pri zadržgah. Zadržne dni smo imeli pravo mrzlico pri nakupu bukove hlodovine. Kmetje so namreč dobili sečnino dovoljenja, takrat pa se je začel pravi lov na les. Vse to je povzročilo, da se je cena lesu spet dvignila. Sklepajo se tajne kupčije: »Nikomur ne povej po čem sem ti plačal za kubik, to naj ostane med nama.« In vendar se zve, kdo je krivec, ki neupravičeno dviguje cene. Menim, da bi bilo potrebno, da se za vse te kupčije malo pozanima tudi finančna inšpekcija iz okraja, predvsem pa kako se odvajajo po tarif določeni prispevki za gozdni sklad po prekoračenem maksimalni lestvici. Da visoke cene lesa prispevajo znaten del k nizkemu življenjskemu standardu, vsaj za prizadete, naj si zapomnijo tudi tisti, ki cene lesu neupravičeno dvigujejo.

Verjetno ne velja samo za Ribniško dolino temveč še kje drugje, da ceno lesu ne dvigujejo kmetje, ampak zato določena lesna podjetja in lesni odseki pri zadržgah. Zadržne dni smo imeli pravo mrzlico pri nakupu bukove hlodovine. Kmetje so namreč dobili sečnino dovoljenja, takrat pa se je začel pravi lov na les. Vse to je povzročilo, da se je cena lesu spet dvignila. Sklepajo se tajne kupčije: »Nikomur ne povej po čem sem ti plačal za kubik, to naj ostane med nama.« In vendar se zve, kdo je krivec, ki neupravičeno dviguje cene. Menim, da bi bilo potrebno, da se za vse te kupčije malo pozanima tudi finančna inšpekcija iz okraja, predvsem pa kako se odvajajo po tarif določeni prispevki za gozdni sklad po prekoračenem maksimalni lestvici. Da visoke cene lesa prispevajo znaten del k nizkemu življenjskemu standardu, vsaj za prizadete, naj si zapomnijo tudi tisti, ki cene lesu neupravičeno dvigujejo.

Gozdni posestniki

seznanite se z zakonitimi predpisi o gospodarjenju z gozdovi

(Nadaljevanje)

Kakor sečno dovoljenje se tudi sečni nalog kda z odločbo, ki vsebuje določene potrebne podatke, zlasti kdo, kje in kakšen les mora posekati, v katerem roku in na kakšen način. Sečni nalog se izda takrat, kadar je po mnenju pristojnega gozdarskega organa sečnja iz določenih razlogov potrebna. Tudi v tem primeru ima lastnik, posestnik ali upravitelj gozda pravico do pritožbe, ki jo mora vložiti v roku treh dni po prejemu sečnega naloga na Upravo za gozdarstvo LRS.

Sečnja lesa na podlagi sečnega naloga je dovoljena šele takrat, ko stojiče dreve odkleščajo pristojni gozdarski organ in se mora izvršiti v skladu z zakonitimi predpisi (v času od 1. oktobra pa do 31. marca, razen v primeru, kadar se s sečnim nalogom določijo drug čas). Posekani ali podrti les se sme spravljati iz gozda šele takrat, ko je predpisno zgoščen po pristojnem gozdarskem organu (les, namenjen za prodajo, se zgošča s črno, za lastno porabo pa z rdečo barvo).

Za prekrške po tej uredbi je predvidena denarna kazen do 10.000 din ali kazen z zaporom do 30 dni, poleg tega pa se lahko izreče tudi kazen odvzema lesa, ki je predmet prekrška. Na osnovi zakona o gozdovih je izdano tudi

5. Uredba o omejitvi paše koz (Ur. l. LRS št. 34-197/52).

6. Odredba o omejitvi sekanja in gojitvi domačega oreha (Ur. l. LRS št. 2-11/53).

7. Odredba o prepovedi sečnje mecesna (Ur. l. FLRJ št. 47-368, 1948).

8. Odredba o prepovedi sečnje črnega gabra (Ur. l. FLRJ št. 17-158/48).

9. Uredba o ureditvi prometa z lesom (Ur. l. LRS št. 23-126, 1952), ki določa, kaj vse se šteje pod les, kdo ga sme prodajati in kdo kupovati, način izdajanja spremnice za prevoz lesa, kdo jih kdajja za ter kdo nadzoruje prodajo oziroma nakup lesa.

Povod za ta članek je ugotovitev, da se gozdni prekrški zadnji čas zelo množe, ob priliki prijave, zaslišanja ali ka-

Udeleženci uspešno zaključena gospodinjstva tečaja v Ambrustu

Delavke NOVOLESA so zaključile tečaj

29. decembra je bil zaključen v Novem mestu gospodinjstveni tečaj za 23 deklet - delavke tovarne Novolesa. Tečaj je trajal 3 mesece. Dekleta so pokazale za tečaj izredno zanimanje. Čeprav so bile v podjetju normalno zaposlene, niso izostajale niti pri teoretičnem niti pri praktičnem pouku. Kadar so delale do-

poldne, so imele tečaj popoldne, naslednji teden pa obratno. Upravi odbor tovarne je vsem prijavljenkam pravčasno določil delovni čas in tako precej pripomogel k lepemu uspehu tečaja.

Dekleta so se zlasti naučila ročnega dela, krojenja in pravilno sestavljanje jedilnika. Za zaključek so tečajnice pripravile kratek kulturni spored, pri katerem so sodelovale prav vse. Tudi na tem mestu se dekleta iskreno zahvalijo vsem, ki so kakor koli pripomogli za njihovo izobrazbo.

P. Roma.

Društvo upokojencev v Veliki Loki

Društvo upokojencev v Veliki Loki je praznovalo obletnico ustanovitve podružnice Društva upokojencev, hkrati je pa imelo tudi svoj obični zbor. Udeležba je bila odlična, od 40 članov jih je prišlo 35.

Za novo poslovno dobo je bil izvoljen, oziroma potrjen vaške porajenec (predsednik republikanskega in oterajnega odbora Društva upokojencev. Priporočil je, naj bi člani plačevali članarino redno vsaj za tri mesece vnaprej, tudi sestanki bodo sedaj vsake tri mesece. Opozarjamo vse upokojence, ki še stoji ob strani, da se priključijo. Kolikor več bo članov toliko laže in uspešnejše bo teklo delo.

J. J.

Cinkarna

METALURŠKO KEMIČNA INDUSTRIJA CELJE

TELEFONI: 20-41, 20-42, 20-81, 20-82
BRZOJAVNI NASLOV: CINKARNA CELJE
ZELEZNIŠKA POSTAJA: Celje - industrijski tir Cinkarna

NAŠI PROIZVODI:

Surovi cink - min 97,80% Zn	Kromov galun
Cinkov prah - 97,0% Zn total	Natrijev hidrosulfid
Rafinirani cink - min 98,70% Zn	Natrijev sulfid - surovi
Finl cink - min 99,75% Zn	Natrijev sulfid - čisti
Cinkova pločevina raznih dimenzij in formatov	Cinksulfat
Cinkovi protektorji za kotle	Natrijev silikofluorid
Cinkove pralnice valovite	Bariljev sulfid
Avtotipniške plošče	Zelena galica
Ofsetne plošče	Litopon
Zveplena kislina 60° B6	Ultramarin
Cinkovo belilo - zlati pečat	Svinčeni minij 30%
- bell pečat	Svinčeni minij 32%
- zeleni pečat	Svinčena glajenka čista
- rdeči pečat	Superfosfat
	Modra galica
	Metallit

V valjarni uslužnostno vajamo tudi svinec, kositer in srebro.

IZ NAŠIH KRAJEV

Delo ljudske knjižnice na Gor.

Sušicah

Naša ljudska knjižnica sedaj kar dobro posluje. Steje 467 knjig, predvsem leposlovnih. Prostor ima v bivši učilnici zadržane doma; odprta je vsak petek za starejši pionirje, ob nedeljah dopoldne pa za mladince in odrasle, ki jo pridno obiskujejo. Ima svoj krog 40 bralcev, njih število pa se zdaj počasi veča.

Cepprav zadnja leta knjižnica ni delala v redu (slaba evidenca, 54 pograničnih knjig, vsi mladinci so lahko odpirali omare), so se letos začeli zanimati zanj vsi vaščani. Nekateri so podarili celo svoje knjige — KZ 10 knjig, Pavla Verbič 24, Marija Beg 7, Milan Beg 6, Martin Smalc ml. 2 in »dobri neznanec« 2 knjigi. Okrajni odbor LPS je dal lani 20, letos pa 10 knjig. Svet za prosveto in kulturo pri ljudskem občinskem odboru: Dol. Toplice je na zadnji seji sprejel proračun za knjižnice v naši občini v višini 200.000 din.

ČRNOMALJSKI DIJAKI OD-KLANJAJO TAKE IZJAVE

Nedavno tega je bil v Črnomlju gestenek dijakov črnomaljske gimnazije, na katerem je bilo med drugim sklenjeno, da se bodo dijaki v bodoče v večjem številu udeleževali teledavnih ur Partizana. V kratkem bodo tudi uprizorili pravljeno igrice Snežuljica, novo igrilo pa bodo pričeli študirati po prvem šolskem polletju.

Ni sestanka je bil navzoč tudi načelnik tajništva za prosveto in kulturo. Z nekaterimi njegovimi izjavami se dijaki ne strinjajo. Zlasti jih je prizadela njegova izjava na tem sestanku, češ da je že 30 let v Ba krajini in je med tem časom spoznal, da bi Ba krajino vsi radi samo vzel, dali pa ničesar... Vprašamo ga, ali je pozablil na živce, ki jih je Ba krajina dala med NOB? Ali je pozablil, da so mnogi ostribovalni poti ravno iz Ba krajine vodile v gozdove med partizane? In 1200 črnc na našo svobodo, ki jih je dala Ba krajina, ali ni to nič? Ali ni to grobo blestanje teh živcev in nesobite borbe cele Ba krajine v NOB? Dijaki najodločneje obojujejo take izjave in ocenjujejo beokrajnskega človeka! Čudijo se, da ni nihče vsaj od nazvalnih profesorjev imel karkoli poguma, da bi načelnika opozoril na nesmiselnost njegovih trditve.

Duplikate naših knjig bomo zamenjali z drugimi knjigami iz knjižnic v Soteski in Me-niški vasi. Tako bomo dobili nove knjige brez posebnih stroškov in zanimanje za bran-

je se bo še povečalo. Ker ima knjižnica primerno sobo s pečjo, m. silimo odpreti še čitalnico (ob literarnem večeru, ki ga bodo priredili mladinci in mladinke).

Kljub električni razsvetljavi si svetlmo s petrolejkami

Med drugimi vami je tudi vas Preloka pri Vinici dobila pred dobrim mesecem električno napeljavno. Tega napredka, ki je pa precej stal, smo se vsi veselili. Marsikateri kravica ali junček sta morala iz hleva, samo da je prišla elektrika v hišo. Zato smo sedaj toliko bolj razočarani, ko imamo električno napeljavno, svetlmo pa si še zmeraj s petrolejkami.

Najbolj smo bili razočarani s to novo pridobitvijo za noveletne praznike. 30. decembra so učitelje pripravile lepo praznovanje noveletne jedke, toda ker ni bilo toka, ni bilo mogoče izvesti skrbno pripravljene sporeda. Prav tako je domači KUD za silvestrov večer pripravil igrilo, pa je morala biti zaradi pomanjkanja toka preložena.

Štalcarji in okolica

Pri nas imamo osnovno šolo, ki spada pod območje Kočevska Reka. Kljub temu, da smo na sredi gozdov, naši otroci prezbajo in sedijo pri pouku v plaščih. Ravno tako je učiteljica v plašču, ker je mrzav neznošen. Vprašujemo se, kje je šolski odbor in kje občinski prosvetni odbor, da tako slabo skrbijo za našo šolo. Mogoče je naša ustanova nekoliko predaleč od občinskega centra in do nas ne sega skrb merodajnih ljudi. Prosimo vas, da nam pomagate ne samo s suho kurjavjo,

Trnuljčica v Kočevju in Ribnici

Naj takoj uvodoma zapišemo, da zaslužijo dijaki kočevske gimnazije vse priznanje in pohvalo za uspešno izvedbo pravilnice igre »Trnuljčica« na odrih prosvetnih domov v Kočevju in Ribnici. S Trnuljčico so štirikrat nastopili v Kočevju, vsakokrat ob lepi udeležbi. V dneih 8., 9. in 10. januarja pa so gostovali v Ribnici. Po oceni gledalcev so pokazali res dognano igrilo, zato so bile njihove predstave vedno polno obiskane, kar predstavlja za mlade igralce vsekakor velik uspeh. Vsa igralska družina je kot celota pokazala lepo igrilo, lepo so uspeli tudi baletni vložki v tej igri. Zvedelo se je, da bodo mladi igralci nastopili s »Trnuljčico« še dvakrat v Kočevju.

Ne pozabite: vsak naročnik Dolenjskega lista je ZAVAROVAN!

Prizadeti vaščani

ŠAH

temveč tudi s popravilom oken, da ne bo toliko spranj kot jih je. Želimo, da tudi nam ustvarite toploto, kot jo imate v vašem uradu. Zavedajte se, da se otroci v mrzavo ne morejo učiti.

Prebivalci te občine, iz Rogatega vrha, imajo še eno željo. Na avtobusno postajo

K. D.

Prvenstvo Novega mesta 1954

Kot smo že poročali, je bilo pred kratkim končano V. povaljno prvenstvo Novega mesta. Čeprav letošnja udeležba ni bila ravno najmočnejša, saj je bilo odsotnih več dobrih šahistov, je imelo tudi to prvenstvo veliko privlačnosti. Zmagovalec je bil znan že skoraj po prvem delu turnirja, zato prave boje za prva tri mesta ni bilo. Bolj zanimiva je bila borba za ostala mesta, posebno po treh zaporednih porazih dr. Goleža, ki je veljal za enega glavnih favoritov. V borbo za II. mesto so razen Finka, ki je v začetku veliko obetljal, vstopil še major Popović,

Prizadeti vaščani

dr. Golež in Avsec. Fink je srečno pristal na drugem mestu, dr. Golež pa na tretjem, čeprav je sam pričakoval, da više od petega mesta ne bo prišel. Popović je bil najresnejši kandidat za III. mesto, vendar so ga remiti v zadnjih kolih potisnili na IV. mesto, s pol kočke manj od dr. Goleža.

Prizadeti vaščani

K. D.

Prizadeti vaščani

K. D.

Prizadeti vaščani

K. D.

Prizadeti vaščani

K. D.

Pismi Dolenjskemu listu

Naročnik vašega lista sem že nekaj let, dobivam ga redno in preberem vse od kraja. Ker mi list tako ugaja, vam moram napisati nekaj vrstic. Poleg vseh časopisov, ki jih dobivam, sem najbolj vesel, ko mi pride v roke Dolenjski list, saj je poln zanimivosti in novic iz sveta in Dolenjske, ki jo imam rad. Najprej preberem novice, Dolenjskega obveščevalca, silno zanimivega Popotnega Janeza in športno rubriko. Teh član- kov sem res vesel, kajti tako

lahko spremljam vse novice z Dolenjske, čeprav sem tako daleč od nje. Najlepše Vas pozdravlja Zivota Pavlovič, gobdenik JLA Skoplje

Preteklo bo leto in pol, kar sem v Beogradu, kjer služim kadrovski rok. V največje veselje mi je, ko prejmem Vaš list, ki mi prinaša dovolj novic o dogodkih in napredku naše Dolenjske. Doma sem poleg Vašega lista veliko prebi-

ral tudi druge; zdeli so se mi bolj zanimivi, ker sem z domačimi novicami bil v splošnem seznanjen. Tukaj je po ravno narobe. Poleg TT in Ljudske pravice najraje berem Dolenjski list. Ponosen sem, ko lahko svojemu prijatelju govorim o napredku naše Dolenjske, o kateri vsi bolj slabo sodijo. Če primerjam naš list z ostalimi lokalnimi listi, kakor so Glas Gor-njske, Obmurski tednik in Savinjski vestnik, moram reči, da ne dajo bralcu tistega, kar bi lokalni list moral dati. Preveč so usmerjeni v samo splošna gospodarska vprašanja, pozabljajo pa na politični, kulturni in športni pregled. Z Dolenjskim listom bi lahko primerjal le velenjskega »Ru-darja«.

V časten spomin Martinu Matku

V Ratečah pri Zidanem mostu je 12. januarja umrl Martin Matko, šolski upravitelj in nadzornik v pokoji. Bil je mož starega kova naprednih slovenskih učiteljev, ki je okusil ves bes in trpljenje slovenskega učiteljskega v tisti dobi, ko je veljal latinski rek: Kogar bogovi sovražijo, ga postavijo za učitelja.

Pokojni Matko je bil rojen v Zburah pri Škocjanu 1868. Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu, učiteljske pa v Ljubljani. Po maturi je dobil učiteljsko službo v Dol. Toplicah, kjer je ostal 28 let, do 1919, ko je prevzel upraviteljsko osnovne šole v Novem mestu. Njegovo delo v Dol. Toplicah je bilo vsestransko in zelo plodovito. Ni bil le učitelj mladine, temveč tudi voditelj vsega naprednega, kulturnoprosvetnega in političnega udeleževanja.

Ko sem 1904 prišel kot mlad učitelj v Dol. Toplice, mi je Matko takoj postal zvest tovariš in iskren prijatelj. Ker v Dol. Toplicah ni bilo orga-nizirano kulturnoprosvetno delo, sva ustanovila bralno in pevsko društvo, v katerega je pristopila malone vsa topliška mladina. Pokojni Matko je vodil pevski zbor, možki in ženski, ki se je kmalu vrstilo med odlične podeželske pevске zbornice. Tudi na gospodarskem polju je bilo njegovo delo zelo plodno. Mnogo let je bil občinski odbornik in vpliven funkcionar vseh naprednih organizacij. Spoštovala ga je vsa občina kot odkritega, vsestranskega poštenega in značajnega moža, pa ne samo občina, daleč na okrog so ga cenili. Splošno je bil priljubljen tudi med stanovskimi tovariši. Zaradi njegovih pedagoških zaslug ga je šolska oblast imenovala za nadzornika.

Njegovo delovanje v Novem mestu ni bilo nič manj uspešno kot v Dol. Toplicah. Tudi tu je posvetil vse svoje moči naprednim idejam in koristim svojega ljudstva. Mnogo zaslug si je pridobil tudi kot tajnik novomeške sokolske župe. Druga svetovna vojna tudi

njemu ni prizanesla. Ob bombardiranju mu je bilo uničeno stanovanje. Preselil se je v Gotno vas, tisto hišo pa so belj požgali in mu je zgorelo vse imetje. Rešil je le golo življenje. Preselil se je k svo-jemu sinu zdravniku v Rateče in tu mirno živel do svoje smrti. Svojega prvega službenega mesta ni mogel pozabiti. Rad se je vračal v Dol. Toplice in se vedno zanimal za njih napredek.

Odlinemu pedagogu in vrlemu naprednemu javnemu delavcu bodi časten spomin.

Gregore Drago

Se nekaj bi rad vprašal v svojem pismu. Kaj je s KUD Janez Trdina v Smihelu? Sem smihelski vaščan in sem prej sodeloval v imenovanem društvu, zato me zanima, zakaj je to društvo, nekoč tako delavno, zaspalo. Nič več ni slišati o njem, tako da slabo opravičuje sedaj ime Janez Trdine, ki ga nosi. V Smihelu so dobri pogoji za kulturno-prosvetno delo, kaj je torej narobe? Vse bralce Dol. lista lepo pozdravljam!

Dane Zupančič, Beograd

Izid noveletnega nagradnega žrebanja prodajalne NOVOTEKS — manufakturna, Novo mesto, Glavni trg 25.

Žrebanje nagrad, ki jih je prodajalna NOVOTEKS pripravila svojim odjemalcem, je bilo v prostorih prodajalne 16. januarja. Komisijo so sestavljali: od Novoteksa Luka Dolenc, Bogdan Kozina in Svent Franjo, od kupcev pa Anica Salmič, Marica Horvat in Milan Tomazin. Boben je vrtil Zdravko Mozela (13 let), listke je vlekel Boris Kozina (5 let). Izžrebani so bili in so dobili:

- 1. 3 m kamgarna — Cujnik, Regrča vas; 2. 3 m za plašč — Novak Marija, Novo mesto; 3. 2.50 m za žensko obleko — Pelko, Novo mesto; 4. 3 m za moški plašč — Trdan, Novo mesto; 5. 1.30 m kamgarna za hlače — Jager, Novo mesto; 6. 1 m kamgarna za krilo — Munič, Ločna; 7. 1 odelo — Čuhan, Novo mesto; 8. 2.50 m za obleko — Tratinč, Irča vas; 9. 2.50 m za obleko — Hlebec, Ponikar, Smolenja vas; 20. 1 namizni blok — Grandjič, Hrastje.
- metra za obleko — Peric, Novo mesto; 12. 2.50 m za obleko — Dular, Cegelnica; 13. 3 m za moško obleko — Gornik, Ločna; 14. 8 m flanel — Pungertar, Trebelno; 15. 6 m za obleko — Kobe Mira, Novo mesto; 16. 5 m za kapne — Rozman, Straža; 17. 1 kg volne — Grom, Novo mesto; 18. 1 veliki namizni blok — Mihalič, Smihel; 19. 1 namizni blok — Senar, Smolenja vas; 20. 1 namizni blok — Grandjič, Hrastje.

Naročite se na tednik »DOLENJSKI LIST«

Naročnina za CELO LETO Din 480, za inozemstvo din 900. Lahko jo plačujete četrtletno. — Novi naročniki: izpolnite spodnjo naročilnico in jo dajte na pošto!

Tukaj odrežite

DOPISNICA

Znamka za 10 din

UPRAVI

»DOLENJSKEGA LISTA«

Novo mesto poštini predati 33

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

Kino KRKA Novo mesto

Od 21. do 24. januarja: argentinski film Motne vode tebejo. Od 25. do 27. januarja: ameriški film: Francis v velemestu.

Kino Dolenjske toplice

23. in 30. januarja: film Svetloba ljubezni.

Kino Črnomelj

Od 20. do 23. januarja: Proti vsem zastavam.

Kino Loški potok

22. in 23. januarja: Williamsova karabinka.

Potujoči kino Novo mesto

predvaja film Smoky v petek, 21. januarja v Gor. Sušicah v dvorani; v soboto, 22. januarja v Mirni peči v dvorani; v nedeljo 23. januarja ob 15. uri na Bučji v dvorani in ob 18. uri v dvorani v Škocjanu. Vstopnina občinska!

Dežurna zdravniška služba

Do 31. januarja ima dežurno zdravniško službo dr. Vodnik Mi-ro. Dežurna zdravniška služba se začne ob 7. uri zjutraj in se zaključuje zadnji dan dežurstva ob 7. uri zjutraj.

Zahvala

Zahvaljujem se upravi Dolenjskega lista in DOZ za izplačilo 10.000 din zavarovalnice za mojo pokojno ženo, ki jo je zadela usodna smrt dne 29. junija 1954 v Krškem.

MALI OGLASI

KOVAŠKEGA VAJENCA sprejme Hostnik Janez, Roje, pošta Velika Loča. Hrana in stanovanje v hiši, drugo po uredbi.

KUPIM dobro ohranjeno moško kolo, Nslivo v upravi Dolenjskega lista. (12)

Gibanje prebivalstva v Novem mestu

Pretekli teden je bilo rojenih 18 dečkov in 16 deklet. Poročili so se: Cempja Zvone, elektrotehnik iz Cegelnice in Dolenšek Jerneja, tekstilni tehnik iz Novega mesta. Oberč Anton, krojač iz Bršljina in Trampuš Marija, nameščenica iz Novega mesta. Umrli so: Balje Martin, posestnik 54 let iz Tomazje vasi, Popovič Ema, upokojenka, 83 let iz Novega mesta. Zidar Ana, gospodinja, 78 let, iz Novega mesta.

V KOČEVJU

Od 8. do 15. januarja je bilo rojenih 5 dečkov in 2 deklet. Poročili so se: Krapež Franc, živinorejec in Velikonja Milena, gospodinja, oba iz Koprivnika. Bartolme Franc, klepar iz Livolida in Lavrič Matilda, delavka iz Zelj. Curli Ivan, brusilec in Pečjak Analijsa, gosp. pomočnica, oba iz Dolge vasi, Umri: Jeri Sevkšč Janez, 63 let, iz Zelj.

Iz novomeške porodnišnice

Pretekli teden so rodile: Hentš Ana iz Zorenec — dekle, Hudoklin Marija iz Gor. Stare vasi — dečka, Blatnik Terezija iz Kitnega vrha — dečka, Škerbina Marija iz Vinice pri Šmarjeti — dekle, Puc Slavka iz Dvora — de-

klica, Matko Pepca iz Gaberja — dečka, Kalin Jožefa iz Malega Slatnika — dečka, Lukež Marija iz Ljubljane — dečka, Kočjaž Andreja iz Prečne — dekle, Papež Julka iz Plesa pri Hinjah — dečka, Pungertar Jožefa iz Jelševca — dečka, Jamšek Silva iz Gabrijel — dekle, Ivec Marija iz Metlike — dekle, Vidmar Marija iz Starega trga pri Kočevju — dečka, Peterle Ana iz Bršljina — dekle, Kodelj Ana iz Laš — dečka, Pivnik Kristina iz Bršljina — dečka, Bradac Jožefa iz Loške vasi — dekle, Hrovat Marija iz Pristave — dečka, Dular Olga iz Vavte vasi — dečka, Grahek Anica iz Smihela pri Novem mestu — dečka, Gnidovec Marija iz Vel. Ljovca — dečka, Setina Marija iz Bučne vasi — dečka, Mur Stefanija iz Dol. Straže — dekle, Kramar Analijsa iz Lutereškega sela — dekle, Butara Marija iz Mirne — dekle, Golob Ema iz Zabejke pri Veliki Loki — dečka, Hrstar Marija iz Gotne vasi — dekle, Majcen Ana iz Spod. Vodal — dečka, Starina Terezija iz Rožberka — dečka, Judež Ana iz Velike Cikave — dekle, Može Marija iz Potoka — dečka, Bukovec Marija iz Loške vasi — dečka, Sever Marija iz Blata pri Trebnju — dekle, Jerman Jožefa iz Zaloga pri Škocjanu — dekle, Pančič Radmila iz Novega mesta — dekle, Besednjak Jelka iz Novega mesta — dekle, — Cestitamoi!

Končni vrstni red prvenstva: I. Hof — 10 in pol; II. Fink — 9 in pol; III. dr. Golež — 7 in pol; IV. Popović — 7; V. Avsec — 6 in pol itd.

Bojanič zmagal 100-odstotno

Na turnirju za IV. kategorijo je med 14 udeležencev zmagal Bojanič Dušan, ki je vodil od začetka do konca. Nihče ni dvomil v njegovo zmago, ker je v vse parije igral izredno zanesljivo. Drugo mesto je dosegel Vitanc s tremi točkami manj, s točko manj mu sledi Jovovič.

Drobtine iz dolenjske POPOTNE MALHE

javna. Tudi za značno in moderno stanovanje brez nepotrebnih priključkov zna biti poskrbljeno. Navedeno strokovno ekipo sestavlja izključno nežni spol najboljših kvalite in socialnega razumevanja.

O silvestrovanju in njegovih posledicah bi vam lahko napisal cele bukve, pa ne bom, ker je to že za nami. Omeniti pa le moram izredno kvaliteten kulturni nastop avstrijskega in vasi Podstrmec, Raven in Sedca pri Sentrupetu, ki je povzročil v domu ljudske prvete v Sentrupetu nad šest jurjev rakovega profita. So ti bojevit pobje s hrubov posredoval dokonanom svoj kulturo s kamenjem, steklenicami in drugimi pripomočki, od mi-nistriranju s pipe. In še tisti mlekozobec, ki sem ga zadnjič omenil, je bil menda spet najbolj vreden v utrjevanju in širjenju take kulture, od kate-rega glava bolela. Bojda imajo pri njih v hribih tudi posebno republiko, ki ima drugačne po-lične težnje, kot dolinske va-

si in celo država. Kot mi zagotavljajo, jim masten honorar za izvirni pretepaški nastop ne uide. Jaz jim ga iz srca privoščim.

O krepki higieni v zadrudni gostilni v Straži sem že pisal in zato danes ne bi imel povedati kaj novega. Prizadevanje za tako higieno je na vškico. To sklepam iz tega, ker se odgovorni za lokal hudo razburja zaradi nehiigienjskega stranišča in prvi tem krepko pljuje na tla sred lokalca in se potem skrbno izogiba, da ne bi stopil na tega zlonaka na podu.

Po svoje ga včasih pihnejo t.d. jagri z desnega brega Krke pri Straži, ali morda z obeh bregov. So šli oni dan na zajce na Ljubno, pa so lovili mačke in nazaj grede počili še mladega cučka vpriči gospo-darja in to kar v skrajni konec hriba pod vejo.

Zrel pišč za mojo malho je tudi tisti lovec iz Pangerčrma pod Gorjanci, ki ima odlični pihalnik častiljive starosti, da mora vselej predno gre na lov, z njim najprej do gabskega

kovača. Zato mora vedno nositi s seboj na lov tudi sekuro za pasom. Navzlic tej dvojni obo-rožitvi mi je neki dan na Gor-jancih ubežal tridesetne mrtve dvilji prašič. Iz dvomestrike bližine je podjetni lovec sklokal na ležečega prašiča, pa mu stari vrag ni dal ognja pod nobeno ceno. Moral je seči po pomožnem orožju za pasom, pa se je prašiču le preneumno zdelo, in je rajše šel drugim ter lovca pokazal rep.

Dijaki v Metliki so me napro-sili, da bi prišel k njim poučevati moraliko, kajti pravijo, da jim jo slovensčina grdo odje-da. Kje imam pa čas drago mo-ji. Raje bi šel vzgajati izterje-valca naročnina za Dolenjski list, ki s tako obupanin obraz-om predlaga položnice, kot bi nosil smrtna obvestila. Najraje bi menda videl, da bi se listu vsi odpovedali, pa bi bil rešen neljubega opravila.

Na periferiji Metlike so se mi tudi položili, da je mestna razglaševalna postaja samo za center, za ostale predele pa ne. Bi morali določiti uradne ure za poslušanje razglasov, sicer mnogi izven centra ne vedo, kaj je treba napraviti, ker drugega obvestila v Metliki da ni, tako so rekli. Edino to je baje pri tem dobro, da marsi-

kaj takega zvedo od ljudi iz Radovice in drugod, ki pridejo v mesto in te mesečne izven cone razglaševalne postaje ob-vestiljo. Če bi bili pisani raz-glašani na deskah, bi tudi slo-

Da bi to reševal, nima smisla, ker to ni moja stroka. Vse- kakor pa spada, in to prav krepko, v mojo malho prodaj-na kruha v Metliki, Tista manipulacija z žemljami ni niti malo socialistična, kajti prodajalka jih za nekatere rezervira, otrokom in starim pa ne privošči niti ene. Za otroka je hotela kupiti mati eno ali dve, pa je nemarčna rekla, da jih ni, o tistih, ki so se na ku-pju svetile, pa je trdila, da so za stranke, ki so šli po škrič-lice.

želim, da bi na lastne oči vi-del tako sprtnost, namreč konj.

V Črnomlju je baje nastala prava manija iskanja. Mladin-ska organizacija išče kako luk-njo, kjer bi se spet sestajala, pionirji iščejo teledavnega va-ditelja, ja na spet iščejo mla-dinca, ki bi hotela k teledavbi, eni se potegujejo za radio apar-at, ki je last drugega, tretji ga pa posluša. Prepričan sem, da bodo vsak svoje našli, če bodo dobro iskali.

Komaj sem se pokazal v Smihelu pri Novem mestu, so mi jih od vseh strani metali v malho, da sem kar zija! Pravi-li so mi: o ostrem vetru, ki je odpihal iz kulturnega društva Janez Trdine nekaj suhega listja, potem so mi pra-vili o nek-ih citrah, ki so same strale po polju, dalje o nek-ih raz-glihih suknjih, gozderjih, vzor-nemu knjigovodstvu in ne vem o čem še, tako, da vam niti ne morem vsega pojasniti kako je. Bom verjetno ob dru-gi priliki, ko bom vsespokaj s pomočjo raznih primerov pro-učil. Danes res ne utegnem, razprava o komunah je tudi mene potegnila v krog raz-pravilnicev in se bom prehod-ničje oglašil kaj o tem. Do te-daj vas lepo pozdravlja vaš Janez Popotul

Možitev in ženitev v luči števil

Po poročilu zveznega Zavoda za statistiko in evidenco je Jugoslavija imela lani 17 milijonov 267 tisoč prebivalcev. Od zadnjega popisa — 31. marca 1953 — se je prebivalstvo naše države pomnožilo za 239.000 novih prebivalcev. Letošnji prirastek računamo na okrog 290.000. Čež pet let bo Jugoslavija imela že 20 milijonov prebivalcev.

Zenski je v Jugoslaviji 8 milijonov 715 tisoč ali 25% vseh prebivalstva. Število moških presega število ženske za 503 tisoč.

34.000 mladoletnih nevest

Leta, v katerih se možimo in ženimo, so kaj različna. Nekateri se poročijo že pred 14. letom starosti, so pa tudi, ki šele po 60 letih stopijo v zakonski jarem. 38.000 mladih zakoncev se je poročilo s 14. let ali še prej. Največ seveda v vaseh Srbije, Bosne in Makedonije. Takih mladoletnih ženinov je bilo 4000, nevest pa kar 34.000.

V kateri starosti se največ poročamo?

S petnajstim leti starosti se poroči trikrat več, s šestnajstim letom pa sedemkrat več deklet kot s štirinajstim. Z osemnajstim letom se jih je poročilo lani 993.000.

Otroci naj ne vidijo in ne slišijo nasprotij med starši

Koliko bridkosti bi bilo prihranjeno otrokom, če bi se starši zavedali, da morajo biti otrokom vedno svetel vzor so-glasja. Če pa se mati in oče med seboj živčno prepirata, lahko težko prizadenejo otroka in njegovo duševno rast. Take izpade bi pred tujci gotovo skrile, njun otrok pa lahko vse sliši, si misli.

Dober vzgojitelj je tisti, ki se pri oblikovanju mladine spominja tudi svoje mladosti. Se spominja, kako vas je stisnilo v mladem srcu, če ste slišali, kako se onadva, ki sta takrat za vas pomenila vse, otro pre-rekatala. Družina je v vsaki na-predni družbi tista celica, ki daje prvo sokove za življenje. Dejstvo je: kakršni temelji, takšne zgradbe.

Težak dogodek je doživela Polonca. Hodil v I. gimnaziju. Prišla je domov na počitnice. Spridešalo ni bilo zadovoljivo. Domači so bili zaradi tega močno nezadovoljni. Polonca pa je vleklo med otroke na sneg, čeprav je vedela, kako prijetno je, če so vsi redi pozitivni, saj je lani bilo vse drugače kot letos. Ker torej otroku le ni bi-

setletnikov. Bilo jih je 1 milijon 98 tisoč, enaindvajsetletnikov pa samo 611 tisoč. In še razmerje teh porok: 705 tisoč žensk in 392 tisoč moških.

Februar je najbolj »usoden«

Do 23 let se poroči veliko več deklet kot fantov (ker poročijo starejše od sebe), potem se pa obrne. Tako je lani stopilo v zakon s 23 let starosti 304.000 moških in 280.000 žensk. V sedemindvajsetem letu starosti je ta odnos že 186 tisoč (moških) in 184 tisoč (žensk). Okrog tisoč državljanov je prvič izbralo svojo družico v šestdesetem letu starosti, 20.000 pa med 40 in 45 letom.

Motičarji imajo največ dela v najkrajšem mesecu — februarju. Sledita november in januar. To velja za deželo, po mestih je število porok v vseh mesecih skoraj enako.

Največ porok v Jugoslaviji po osvoboditvi, je bilo leta 1947 — 205.773. Potlej se je ta številka stalno nižala. 1953 jih je bilo na primer 167.993.

Večkrat poročeni

Popis iz leta 1953 je pokazal, da je bilo (stanje 31. marca) 6 milijonov 329 tisoč ljudi poročenih prvič, 742.000 drugič, 70.000 tretjič in 47.000 četrtič ali še večkrat. Tisoč prebivalcev je bilo v

svojem 19 letu poročenih že dvakrat, tisoč pa v 24 letu že trikrat. Vsa četrti Jugoslovanci med 25 in 30 letom ni bil poročen.

Ločitve

Leta 1947, ko je bilo največ porok, je bilo ločitev 20.915, naslednje leto pa kar 24.586. Kasneje je število padlo. 1952 je bilo ločitev 11.639, naslednje leto pa se je število spet dvignilo na 15.388.

Največ ločitev je bilo v zakonih po enem letu. 600 zakonov je pa bilo dolgih samo nekaj mesecev. Leta 1952 je bilo ločenih 1032 zakonov po 10 do 14 let skupnega življenja in 722 po 20 pa tudi več letih. Nad polovica ločenih zakonov je bila brez otrok.

Kdo se s kom poroči

Največ se zakoni sklepajo med samskimi, vendar je včasih tudi narobe. 1952 se je 7405 deklet poročilo z ločenci, 3915 pa z vdovci. Obenem se je polovica ločenih in tretjina vdov poročila z moškimi, ki so prvič stopili v zakon.

Ločenki, ki se niso več poročile, je 78.000 ločencev, ki so prav tako ostali sami, pa 42.000. Pretežna večina ločenih zakonov je po mestih.

Milijon vdov

Vojna je bila hudo razredčila prebivalce Jugoslavije, zlasti moške. Kot posledica druge svetovne vojne je pri nas malone petkrat več vdov (1 milijon) kot vdovcev. Leta 1948 je po nekaterih krajih Bosne in Hercegovine bila skoraj vsaka druga žena od 20 do 40 let vdova (40% vseh žensk te starosti).

35.000 mater z enajstim otroki

V Jugoslaviji se danes rodi povprečno manj otrok kot pred dvajsetimi ali več leti, zato je pa smrtnost veliko manjša.

Mater s številnimi otroki je največ na deželi, zlasti v Bosni, Srbiji in Makedoniji. V

ŠALI

Gospa Mimi se vrne s snužanja na Gorenjskem. Njen mož jo čaka na postaji.

»Dober dan, draga,« vzklikne gospa Mimi, ko stopa iz vlaka.

»Dober dan, draga. Si se prijetno odpočela?« se pozanima mož.

»Da, hvala. Toda, kako čudno obraz imaš! Imaš uspehe v službi?«

»O, da, kar v redu gre. Toda... pogledaj mi v oči! Si mi bila zvesta?«

»Tako, kot si mi bil ti, draga.«

»Če je pa tako, potem si šla tokrat zadnjič na Gorenjsko. To ti prisegam.«

Režiser: »V svoj glas morate dati nekoliko več občutka. Poznal sem oddelna igralca, ki je znal celo jedilni list prebrati tako, da se je občinstvo ob tem razjokalo.«

Igralec: »Seveda. Prav gotovo je čital tudi cene!«

Bosni in Hercegovini je na primer 35.000 mater, ki imajo enajst ali več otrok. Z ozirom na vso državo je to tretjina žena s tolikimi otroki. Druga tretjina je v Srbiji, tretja pa v ostalih republikah v Sloveniji je mater s takim številom otrok tako malo, da jih statistika sploh ne upošteva.

Statistika tudi pove, da je največ mater z dvema otrokoma.

(Prirejeno po BORBI)

LADJA, KI PELJE DVA TISOČ VAGONOV NAFTI

Največja ladja za prevoz nafte na svetu je »World Glory« — Šijaj sveta, ki prevaža gorivo med Perzijo in ZDA. Ladja je dolga 225 metrov in lahko pelje 6.245.250 litrov nafte, kar je 20 vladov, od katerih bi imel vsak po 100 vagonov cistern. Če bi hoteli vso nafto, ki jo ladja enkrat pelje, naložiti na kamione, bi bila vrsta teh kamionov dolga 48 km.

Iko pod točo krogel

Pred desetimi leti — 28. novembra 1944 — so odšli iz Podhoste pri Dol. Toplicah znani aktivisti: Avgust Jazbinšek — Iko, sekretar okrajnega komiteja KP Toplice (sedaj zvezni poslanec), Franc Segedin, namestnik narodne zaščite za Novo mesto, in Bogdan Vrančič, član okrajnega odbora OF Nove mesto. Namenjeni so bili v Gor. Stražo na ožji sestanku z aktivisti OF. Sestanek je bil v Beletovi hiši, kamor je prišel tudi poročevalec iz Novega mesta. Postavili so zanesljivo gube obveščevalca, da bi aktiviste pravčasno obvestil o morebitnem vdoru sovražnika, kajti vasi ob Krki so bile takrat večkrat priče usodnih srečanj s fašisti.

Po uspelem sestanku so se tovariši poslovili in odšli proti Dol. Toplicam, kjer je bil popoldne širši sestanek. Še v vasi jim je prišla nasproti Cilka Sobar, ki je bila namenjena v Straško goro. Tudi ona ni opazila ničesar sumljivega. Povabila jih je seboj na kozarček vina, ker pa se je tovarišem mudilo, so se zahvalili in odšli dalje ob levem bregu Krke. V tem pa je sovražnik povsem neopazno vdrl iz goz-

Bedno življenje na jugu Italije

Neki ameriški novinar, ki je lani dje casa preživel v južni Italiji opisuje tamošnje življenjske prilike revnih ljudi. Trdi, da v Italiji še na tisoče ljudi prebiva v zemeljskih votlinah, kot njihovi davni predniki.

Kot značilno mestece votlin-skih prebivalcev navaja mesto Matera v provinci Luciana v južni Italiji. Mesto ima okoli 35.000 prebivalcev in polovica teh prebiva v skalnih votlinah. Ta »stanovanja« imajo sicer ob vhodu vrata, ki se zapirajo, znotraj pa je prebivališče tako, kot ga je izdobra narava v tisočletjih. Pri vhodu v votlino je peč, da dim lahko odhaja na prosto. V sredini je spalnica za družino, v ozadju pa prostor za mulo ali osla, s katerim hodi gospodar na delo kot dnuar na posestva bogatašev. Vhod je isti za ljudi in živino. Stanovalci pa niti teh »stanovanj« niso lastniki, pač pa so samo najemniki.

LETALO JE PREKOSILO BALON

Do nedavna je nosil rekord najvišje višine balon. Z balonom so leta 1935 dosegli višino 21.270 metrov. Leta 1951 je ta višinski rekord posekalo letalo ameriške mornarice »Shyrocket« — dviletno se je 23.700 metrov. Čez dve leti (1953) je pa polkovnik Marion Cago letel že 24.970 metrov nad materjo zemljo.

KULTURNI RAZGLEDNIK

Novo izdaje „Mladinske knjige“

Karel J. Erben: Češke pravljice

Za mladino je najboljša komaj dobro, sodijo pedagogi. No, kar zadeva Erbenove pravljice, ki jih je na lepem papirju in v okusni notranji in zunanji opremi izdala Mladinska knjiga, lahko brez skrbi rečemo, da so dobro mladinsko čtivo ali, če zasluškamo uvodni reči: Češke pravljice so kar najboljša knjiga.

Avtorjevo ime ima v češki literaturi lep zven. V sto letih, odkar so prvič izšle njegove pravljice, so v polni meri opravile pri nešteti rodovih plemenitih nalog: bogatili in plemenitili mladega duha. Prepričani smo, da jo bodo postej opravljale tudi med nami.

Slovenska izdaja prinaša 18 pravljic; prve obsegajo po več strani, v drugem delu pa so čisto kratke. V njih nastopajo mladinski dobro znane osebe: kralji, kraljice, zmaji, vile... pripovedovanje je zgledno preprosto, dejanje se razvija naravno, da bi se pri njih marsičesa lahko naučili tudi naši sodobni pravljariji, ki menda mislijo, da je fantaziranje že kar isto kot pravica. Vzgojnost ni nikjer vsiljiva, prevod se lepo bere. Viditeve ilustracije pa besedilo lepo dopolnjuje. Jezikovna korektura je skrbna, tudi zunanji opremi ni kaj reči.

dečka Rakca in njegove tovarišice Lije. Zakor vsi otroci tako se tu di on bo zobozdravnik, toda ko mu mama srčno prežene strah, postane tudi sam zobozdravnik. Da Bištetu črnilo, da si splakne z njim usta, nato mu Rakco z navadnimi kličkami izdere zob, da bolnika zalije kri, »zdravnik« pa so mora za svoje človekoljubno delo. Bištetu črnilo, da si splakne z njim usta, nato mu Rakco z navadnimi kličkami izdere zob, da bolnika zalije kri, »zdravnik« pa so mora za svoje človekoljubno delo. Bištetu črnilo, da si splakne z njim usta, nato mu Rakco z navadnimi kličkami izdere zob, da bolnika zalije kri, »zdravnik« pa so mora za svoje človekoljubno delo.

Bogomir Magajna: Rakco in Lija

Medtem ko so Češke pravljice namenjene manjšim otrokom, bodo po Magajnovi knjigi posegali predvsem otroci 9—12 let.

Pisatelj je naš javnosti znan že kakih 29 let, po vojni predvsem po lepih zgodbah iz partizanskega življenja. Mladini bo njegova naj-novejša knjiga všeč predvsem zato, ker nastopajo v njej naši otroci. Skozi 16 zgodb spremljamo dogodivščine simpatičnega

Jure, sin krojača v Zabukovju, ni maral prav nič za šolo, ni hotel, da bi študiral za doktorja. Dečko je rajši plezal po drevu, klatil tuje sadije, prevračal kozolce, žvižgal kot kos in priškil na vse zvonce, ki so mu prišli pod roko. Oče je zatekel po pomoč k ciganki Cirčiri. Ta je nepravilno potresla ušesa s čarobnim praškom in ga začarala, da so mu po vsaki noči v sanjah, ki jo mu je zagrešil, zrasla ušesa za cel prst. Ker se tudi sedaj ni poboljšal, je imel v kratkem imenitnejša ušesa kakor katerikoli osebi in slava o njih je šla po vsem svetu. Neki tamkajšnji bogatin je dal Juretu ugrabit, da bi ga vtaknil v svojo nenavadno zbirko nakaz in v Ameriko je fant dočel brodom. Prišel na otok izumiteljev, nato v deželo ljudozreč, od tod pa je pobegnil v Chicago. Vsi tamkajšnji osli so bili novega dvomnožnega brata Jurca, ki je ušesa do bajne velikosti. Zaman jih je skrival pod ruto. S pomočjo nekega dobrotnika pa se je končno le spamevolno in se pričel učiti in gledi ušesa so se začela manjšati dokler niso postala povsem običajna. Jure se je po nekaj letih pametnega življenja vrnil v domovino — bogat.

Iko pod točo krogel

so pele Ikotu smrtno pesem. Iko je tekal, legel, spet tekal in spet legel. Rafali so zemljo za njim in pred njim kar privzdigovali. To je trpelo celo uro in to na planem. Nazadnje je Iko vstal, bežal pa ni več. Sovražnik je izmenjal mitraljezce in krogelje so znova zavrsale. Ikota je ločilo od zaklona še kakih 100 metrov. Vzravnani s počasnim korakom se je bližal zaklonu. Malo pred zaklonom se je obrnil proti sovražniku in mu pomahal v slovo...

V Straži so Ikota hoteli obvezati, toda čudno — obleko je imel prestreljeno, rane pa nobene, čeprav je sovražnik porabil celo zalogo municije.

(Se nadaljuje)

Nagradno žrebanje za našo novoletno nagradno križanko in za mladinsko nagradno križanko

17. februarja se je v uredništvu Dolenjskega lista sestala komisija za žrebanje naših novoletnih križank. Komisijo so sestavljali člani uredništva in uprave ter zastopniki naročnikov: Savrič Mihaela, Goriner Tone in Cigler Polde. Rešitev Novoletne nagradne križanke je prišlo precej, pravilno rešenih je pa bilo 56. Listke za to žrebanje je vlekla Metka Podraž (6 let). Zapovrstjo je potegnila 5 listkov (ker je bilo določenih 5 nagrad) in sreča je nagrade prisodila naslednjim reševalcem:

- Prvo nagrado dobi Vovk Franc, Novo mesto, Ljubljanska cesta 31 — 1000 din.
 - Drugo nagrado: Plut Marija, Preloke 5, p. Rožna dolina — trajna ondulacija.
 - Tretjo nagrado: Lesar Meta, učit. Loški potok — dve vazi.
 - Četrto nagrado: Vesel Filip, Hrib 1, p. Loški potok — Svet humorja in satire.
 - Peto nagrado: Lukec Ivanka, Brinje 28, p. Sentrupert — Veselinovič: Hajduk Stanko.
- ZA REŠITEV MLADINSKE KRIŽANKE** so bili izžrebani tle pionirji (listke je vlekla in jih osrečila) Moja Šali (5 let):
1. Mikec Marija, Novo mesto, Prešernova štev. 6 — Taras Buljba.
 2. Fux Stanko, Metlika 129 — Potovanje Marka Pola.
 3. Link Joža, Sentjanž — Zgodba o nevidnem človeku.
 4. Jerina Vladimir, Metlika 88 — Anstopola.
 5. Burger Iko, Smihel 22, p. Novo mesto — Robin Hood, 1-2.
- Nagrajenci dobijo nagrade po pošti.

Tukaj odrežite

NAROČILNICA

Naročam 1 izvod tednika »DOLENJSKI LIST« na naslov:

Ime in priimek: _____

Poklic: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Casopis pošljite na gornji naslov od dne _____ naprej. — Naročninom bom redno plačeval po položnici — osebno — četrtletno — polletno — celoletno vnaprej (nepotrebno prečrtajte). Naročilnica velja do moje pismene odpovedi lista.

Dne _____

lastnoročni podpis

ZANIMIVOSTI

NAJCENEJŠA IN NAJMOČNEJŠA ENERGIJA

Najcenejši vir energije je, če bi ga že znali izkoriščati, sonce! Zračnili so, da bi sončna energija, ki pada na površino 24 kvadratnih kilometrov, lahko oskrbovala s pogonsko energijo vso industrijo Združenih držav Amerike. Do danes je niso odkrili gospodarskega načina, kako bi sončno energijo zbrali in zgostili. Vse pa kaže, da se moderna znanost približuje tudi uredništvu tega sna moderne tehnike.

SPOŠTOVANJA VREDNA KNJIGA

Tako knjigo imajo Kitajci. Naročil jo je bil mandžurski cesar Canz-Hi (1662—1722). V tej knjigi naj bi učenjaki napisali vse znane Kitajske. Knjiga je bila res napisana in tiskana. Ima 5 tisoč zvezkov, skupaj 800 tisoč strani. Vsak zvezek je debel

2 cm, cela knjiga torej ima vsega spoštovanja vredno debelost 100 metrov. Imenuje pa se »Tusuci-čeng«.

ZEMLJA JE PRVIC POSLALA POZDRAVE VESOLJU

O raketah mnogo slišimo in beremo, odkar so v drugi svetovni vojni Nemci začeli uporabljati svoje znane V-2. Poskusi z raketaми se mrzlično nadaljujejo zlasti v Ameriki — v vojne namene, pa tudi kot poskusi za bodoče vesmirske polete, ko se bo človek odpravil od zemlje in obiskal, n. pr. mesec. Proti koncu minulega leta so presenetila svet poročila, sicer še ne uradna, da se dve majhni raketi, ki so ju v poizkusne namene izstrelili v Ameriki, nista več vrnila na zemljo. Če je to res, sta imeli raketi tako hitrost, da sta premagali zemeljsko privlačnost in, kot prva dva zemlje, odleteli v vesolje.

Martin Krpan

Krpan se začudi in pravi: »Cesar? — Menda vendar ne?«

»Cesar, cesar! Le poslušaj. Prišel je zdaj na Dunaj hud velikan, ki mu pravimo Brdavs. Tak je, da ga nihče ne ustrahuje. Dosti vojščakov in gospode je že pobil; pa smo rekli: če ga živ krst ne zmore, Krpan ga bo. Lej, ti si zadnje upanje cesarjevo in dunajskega mesta.«

Krpna je to s pridom utefilo ter jako dobro se mu je zdelo od vsega, kar je slišal, in reče tedaj: »Če ni drugega, kakor tisti prekleti Brdavs, poslušajte, kaj vam pravim! Petnajst Brdavsov za malo južino, to je meni toliko, kolikor vam kamen porinili čez lužo, ki jo preskoči dete, sedem let staro; samo varujte se, da me ne boste vodili za nos!« To reče in brž dene sol s kobile, kobilo pa v konjaka, gre v kočjo ter se pražnje obleče, da bi ga pred cesarjem ne bilo sram. Ko se preobuje, priteče ven in sede v kočljo ter naglo zdrčita proti Dunaju.

Ko prideta na Dunaj, je bilo vse mesto črno pregrnjeno; ljudje so pa klavnoro lazili kakor mravlje, kadar se jim zapali mravljišče.

Krpan vpraša: »Kaj pa vam je, da vse žaluje?«

»O, Brdavs, Brdavs!« vpije malo in veliko, možje in žene. »Ravno danes je umoril cesarjevega sina, ki ga je globoko v srce pekla sramota, da bi ne imela krona junaka pod sabo, kateri bi se ne bal velikana. Sel se je ž njim skusiti; ali kaj pomaga? Kakor drugim, tako njemu. Do zdaj se še nihče ni vrnil iz boja.«

Krpan veli urno pognati in tako prideta na cesarski dvor, ki pravijo, da je neki silo velik in jako lep. Tam stoji straža vedno pri vratih noč in dan, v letu in zimi, naj bo še tako mrz; in brž je zavpila o Krpanovem prihodu, kakor imajo navado, kadar se pripelja kdo cesarske rodovine. Bilo je namreč naročeno že štirinajst dni dan za dnevom, da naj se nikomur in nikoli ne oglasi, samo tačas, kadar se bo pripeljal tak in tak človek. Tako so se veselili Krpana na Dunaj. Kaj bi se ga pa ne? Presneto jim je bila huda za nohti! Ko cesar sliši vpitje, precej ve, kdo je, in teče mu naproti, pa ga pelja v gornje hrame. Čudno lepo je tam, še lepše kakor v cerkvi. Krpan je kar zijal, ker se mu je vse tako grobo zdelo. Cesar ga vpraša: »Krpna z Vrha! Ali me še poznaš?«

»Kaj bi vas ne,« odgovori on; »saj ni več ko dve leti, kar sva se videla. No, vi ste že zmerom lepo zdravi, kakor se na vašem licu vidi.«

Cesar pravi: »Kaj pomaga ljubo zdravje, ko pa drugo vse narobe gre! Saj si že slišal od velikana? Kaj deš ti, kaj bo iz tega, če se kako kaj ne preonegavi? Sina mi je ubil, lej!«

Krpan odgovori: »Kogā bo drugega? Glavo mu bomo vzeli, pa je!«

Cesar ga žalosten zavrne: »Menim dā, ko bi jo le mogli! Oh, ali ni ga, mislim, pod soncem junaka, da bi vzel Brdavsuv glav!«

»Zakaj ne? Slišal sem,« pravi Krpan, »da vsi ljudje vse vedo; na vsem svetu se pa vse dobi; pa bi se ne dobil tudi junak nad Brdavs. Kakor sem uboren človek, ali tako peklenško ga bom premikāstil, da se mu nikdar več ne bodo vrnille hudobne želje, po Dunaju razsajati; če Bog dā, da je res!«

Kdo bi bil cesarju bolj ustregel kakor te besede! Le nekaj ga je še skrbelo; zato pa tudi reče: »Da si močan, tega si me prevrili; ali pomisli ti: on je orožja vajej iz mladih dni; ti pak si prenašal zdaj le bruse in kresilno gobo po Kranjskem; sulice in meča menda še nisi videl nikoli drugje kakor na križevem potu v cerkvi. Kako se ga boš pa lotil?«

»Nič se ne bojte,« pravi Krpan; »kako ga bom in s čim ga bom, to je moja skrb. Ne bojim se ne meča, ne sulice, ne drugega velikanskega orožja, ki vsemu še imena ne vem, če ga ima kaj veliko na sebi.«

Vse to je bilo cesarju pogodu, in brž veli prinesti polič vina pa kruha in sira, rekoč: »Na, Krpan, pij pa je! Potlej pojdeva orožje izbirat.«

Krpanu se je to vele malo zdelo; polič vina takemu junaku; pa je vendar molčal, kar je preveliko čudo. Kaj pa je hotel? Saj menda je že

slišal, da gospoda so vsi malojedni zato, ker jedo, kadar hoče in kolikor hoče kateri, zgolj dobrih jedi. Ali kmečki človek, kakor je bil Krpan, ima drugo za bregom. On tedaj použije, ko bi kvišku pogledal, ter naglo vstane. Cesar je vse videl, in ker je bil premeten mož, tudi precej spoznal, da se morajo takemu truplu večji deleži meriti, zato so mu pa dajali od tega časa na dan, dokler je bil na Dunaju: dve krači, dve četrti janca, tri kopune in, ker sredice ni jedel, skorje štirih belih pogač, z maslom in jajci omešenih; vino je imel pa na pravici, kolikor ga je mogel.

Ko prideta v orožnico, to je v tisto shrambo, kjer imajo orožje, namreč: sablje, meče, jeklene oklepje za na prsi, čelade in kakor se imenuje to in ono; Krpan izbira in izbira, pa kar prime, vse v rokah zdrabi, ker je bil silen človek. Cesarja skoraj obide zona, ko to vidi; vendar se stori srčnega in vpraša: »No, boš kaj kmalu izbral?«

»V čem si bom pa izbral?« odgovori Krpan. »To je sama igrača; to ni za velikana, ki se mu pravi Brdavs, pa tudi za mene ne, ki mi pravite Krpan. Kje imate kaj boljšega?«

Cesar se čudi in pravi: »Če to ne bo zate, sam ne vem, kako bi? Večjega in boljšega nimamo.«

Na to reče oni: »Veste kaj? Pokažite mi, kje je kakater kovačnica!«